

FrontPage 2002: virtuelna škola

Uvod

Ko će uživati u ovoj knjizi?

Ako želite da u programu FrontPage pravite privlačne Web prezentacije koje su bogate mogućnostima i jednostavne za upotrebu, korišćiće vam ova knjiga. Zahvaljujući okruženju nalik programima iz paketa Microsoft Office, FrontPage je veoma pristupačan alat za Web dizajn. Ispod površine ćete otkriti moćne funkcije koje omogućavaju da obrađujete slike, generišete JavaScript kôd i sakupljate unete podatke - osobine koje nema nijedan drugi paket za Web dizajn. Cilj mi je da ovom knjigom približim te osobine i novim Web dizajnerima i veteranima FrontPagea koji bi želeli da poboljšaju svoje prezentacije.

Već pet godina, ljude poput vas podučavam kako se koristi program FrontPage. Uz dozvolu kompanije Microsoft napisao sam autorizovane knjige o tome kako položiti ispit FrontPage MCSD (a i sâm sam položio ispit Microsoft FrontPage Certified Professional). O programu FrontPage sam predavao i ljudima koji nikada pre toga nisu napravili Web prezentaciju, a možda je najvažnije to što ga gotovo svakodnevno koristim za izradu Web prezentacija. Metodom pokušaja i greške naučio sam najbolje načine za pravljenje Web prezentacija pomoću FrontPagea, a tako?e i najbolje načine da se rad s tim programom nauči.

Početcnici, malo iskusniji i napredni dizajneri, pronaći će u ovoj knjizi važne informacije. Mnoga poglavlja se na različitim nivoima bave tabelama, okvirima i obrascima za unos. Novi korisnici FrontPagea će poželeti da korak po korak isprobaju postupke navedene na početku poglavlja, dok će napredniji dizajneri steći nova znanja koristeći sve mogućnosti opisane u poglavlju.

Na kraju, ova knjiga je mnogo više od knjige. Prateći CD, o kojem detaljnije govorim u ostatku ovog uvoda, sadrži više od jednog sata video snimaka sa demonstracijama, predlozima i iskrenim savetima (lekcije su prevedene i sinhronizovane u Mikro knjizi).

CD FrontPage 2002: virtuelna škola

Prateći CD sadrži nov, zanimljiv oblik uputstava zasnovanih na video snimcima, koji će vam pomoći da brže naučite kako se radi sa programom FrontPage. Verujem da to nastavno sredstvo predstavlja jedinstven napredak u oblasti kompjuterskog obučavanja. Govorim vam pravo sa ekrana vašeg monitora i prikazujem teme o kojima sam pisao u knjizi.

Video snimci na ekranu i slajdovi prate prezentaciju kao potpora onome što učite.

Tehnologiju i dizajn prezentacije razvila je kompanija Brainsville.com. Sadržaj CD-a razvili su Osborne/McGraw-Hill, David Karlins i Brainsville.com. Uzgred, ova tehnologija i ime Brainsville.com su patentirani i zaštićeni zakonom o autorskim pravima i zaštitnom znaku.

Molim vas, pročitajte sledeća uputstva za korišćenje CD-a da biste obezbedili da se lekcije glatko prikazuju.

Početak

Sadržaj pratećeg diska je optimizovan za korišćenje u operativnim sistemima Windows 95/98/ME /NT/2000 i zahteva verziju 5 (ili noviju) programa Apple QuickTime Player. CD nije predviđen za korišćenje na Macintoshu. Ako nemate instaliran QuickTime 5 Player, morate ga instalirati, tako što ćete

ga preuzeti sa Web lokacije <http://www.quicktime.com>, ili instalirati sa CD-a. Ako instalirate sa Weba, možete koristiti besplatnu verziju QuickTime Playera. Ne morate kupovati punu verziju.

Da biste instalirali QuickTime Player sa CD-a na računar pod Windowsom:

Ubacite kompakt disk u CD ure?aj.

1. Koristite Explorer ili My Computer za pregledanje CD-a.
2. Otvorite direktorijum QuickTime.
3. U njemu dvaput pritisnite program za instaliranje (Setup).
4. Pratite uputstva za instaliranje na ekranu.

Pokretanje CD-a u Windowsu 95/98/ME/NT/2000

Minimalni zahtevi:

- QuickTime 5 Player
- Pentium II P300 (ili ekvivalent)
- 64 MB RAM-a
- 8X CD-ROM
- Windows 95, Windows 98, Windows 2000, Windows ME ili Windows NT 4.0 i barem servisni paket 4
- 16-bitna zvučna kartica i zvučnici

FrontPage 2002: virtuelnu školu možete pokrenuti direktno sa CD-a (radi boljeg učinka pročitajte uputstvo za pokretanje lekcija sa diska u jednom od narednih odeljaka). Program bi trebalo da se automatski pokrene kada ubacite disk u CD ure?aj. Ako se program ne pokrene automatski, moguće je da vaš sistem nije podešen za automatsko prepoznavanje diskova.

Da biste to izmenili, uradite sledeće:

U sistemskom meniju odaberite Settings | Control Panel i pritisnite ikonicu System.

1. Pritisnite jezičak Device Manager u okviru za dijalog System Properties.
2. Dvaput pritisnite ikonicu Disk Drives i prona?ite CD ure?aj.
3. Dvaput pritisnite ikonicu CD ure?aja i potom pritisnite jezičak Settings u okviru za dijalog CD Properties. Proverite da li je polje Auto Insert Notification potvr?eno. To polje odre?uje da li će Windows biti obavešten kada ubacite CD u ure?aj.

Ako ne želite da CD podesite tako da automatski aktivira programe, možete i ručno pokrenuti lekcije. Evo kako:

Ubacite kompakt disk u čitač.

1. Dvaput pritisnite ikonicu My Computer na Windowsovoj radnoj površini.
2. Otvorite CD.
3. U direktorijumu dvaput pritisnite ikonicu startnow.exe.
4. Pratite uputstva na ekranu i počnite.

Uvodni ekran

Kada se program pokrene, videćete mali prozor sa slikom knjige nasred ekrana; pritisnite tu sliku da biste

pokrenuli QuickTime Player.

Prozor QuickTime Playera bi trebalo da se otvori, a uvod Virtuelne škole pokrene. Na nekim računarima, moraćete da pritisnete dugme Play kada se lekcija učita. Play je veliko okruglo dugme sa trouglom usmerenim udesno, a nalazi se na sredini u dnu prozora QuickTime Playera. Ono izgleda kao dugme "play" na video rikorderu. Lekciju birate u donjem levom uglu prozora QuickTimea. Ja ću vam na ekranu objasniti kako se koristi okruženje.

QuickTime Player će potpuno ispuniti ekran rezolucije 800×600 . (To je minimalna rezolucija potrebna za prikazivanje lekcija.) Na ekranima sa većom rezolucijom, prozor možete pomerati po želji.

Ako ste povezani na Internet, možete pritisnuti logotip Brainsville.com ispod oznaka indeksa da biste pogledali Web lokaciju Brainsville.com. Tu ćete pronaći informacije o dodatnim video lekcijama koje su oni objavili.

Poboljšavanje prikaza

CD Virtuelna škola koristi vrhunske tehnologije pa vaš računar mora da bude poprilično brz kako bi glatko prikazao lekcije. Video performanse računara zavise od mnogo faktora, pa vam ne možemo navesti konkretne zahteve koji treba da budu ispunjeni da bi se lekcije prikazale. Brzina procesora, brzina magistrale, količina memorije, brzina CD uređaja, brzina video prikaza, parametri keša CD-a i druge promenljive određuju koliko će dobro lekcije biti prikazane. Savetujem da isprobate CD. Disk je testiran na prenosivim i stonim računarima raznih brzina i, uopšteno gledano, biće vam potreban najmanje računar klase Pentium II na preko 300 MHz za pristojan rad. (Ako se ozbiljno bavite Web dizajnom, verovatno je vaš računar i bolji od toga.)

Zatvorite ostale programe

Za bolji učinak, pobrinite se da u pozadini ne rade drugi programi dok posmatrate lekcije sa diska. Prikazivanje video snimka na ekranu zahteva punu pažnju procesora, a pozadinski programi, kao što su automatsko proveravanje elektronske pošte, ažuriranje Web prezentacije ili apleti aktivne radne površine (recimo animirani izveštaji sa berze) mogu zauzeti procesor i usporiti video prikaz.

Podesite dubinu boja ekrana da biste ubrzali rad

Moguće je da pokreti autorovih usana neće biti usklađeni sa njegovim glasom, što se često dešava na video snimcima na Webu. Postoji nekoliko rešenja: smanjivanje dubine boje na 16-bitnu pravi ogromnu razliku u brzini prikaza na mnogim računarima, uključujući i prenosive računare. Ljudima je ionako za posao retko potrebna 24-bitna ili 32-bitna boja, a rad sa većim dubinama boje, tj. sa većim brojem boja, mnogo će usporiti pomeranje slike na ekranu (u bilo kom programu). Pokušajte sledeće:

Pritisnite desni taster miša na radnoj površini i odaberite Properties.

1. Pritisnite jezičak kartice Settings.
2. U odeljku Colors, otvorite padajuću listu i odaberite manju vrednost. Na primer, ako radite sa 24-bitnom (True Color) bojom, pokušajte 16-bitnu (High Color). Ne koristite 256 boja inače će video snimak izgledati veoma čudno.
3. Pritisnite OK. Većinu današnjih kompjutera ne morate ponovo pokretati nakon ovakve izmene. Ako ste pratili uputstvo, trebalo bi da video prikaz teče glatko jer procesor računara ne mora da radi toliko naporno kako bi iscrtao slike na ekranu.

Ako podešavanje dubine boje nije pomoglo da se reši problem usklađenosti, pogledajte odeljak o kopiranju datoteka sa CD-a na čvrsti disk.

Isključite programe za čuvanje ekrana i opcije režima čekanja

Dok se lekcije prikazuju, verovatno nećete dodirivati tastaturu ili miša. Zbog toga bi ekran mogao da pocrni, a u nekim slučajevima (kao na prenosivim računarima) računar može da pređe i u režim čekanja. Ovakva ometanja ćete sprečiti tako što ćete isključiti čuvara ekrana (engl. screen saver) i proveriti opcije za uštedu energije kako biste bili sigurni da se režim čekanja neće aktivirati dok pratite lekcije. Oba parametra podešavate u Control Panelu.

Otvorite Control Panel, odaberite Display i pritisnite jezičak kartice Screen Saver. Odaberite opciju None za čuvara ekrana.

1. Otvorite Control Panel, odaberite Power Management i podesite opcije System Standby, Turn off Monitor i Turn off Hard Disks zadajući im vrednost Never. Potom pritisnite Save As i snimite ove parametre za uštedu energije pod imenom Brainsville. Ako želite, možete vratiti ranije vrednosti parametara kada završite sa praćenjem lekcija. Iz padajuće liste Power Schemes odaberite jednu od definisanih opcija, na primer Home/Office Desk.

kopirajte datoteke sa CD-a na disk da biste ubrzali prikaz

CD uređaj će biti veoma aktivan kada pokrećete lekcije sa CD-a. Ako imate spor računar ili CD uređaj, može se desiti da autorov glas ne bude dobro sinhronizovan sa pokretima usana. Možda će se video snimak povremeno zamrznuti ili usporiti, a zvuk će obično sasvim fino nastaviti dalje. Ako vam smeta zvuk rada CD-a, ili ako vas nervira nesinhronizovan video prikaz, možda ćete rešiti jedan ili oba problema tako što ćete kopirati sadržaj CD-a na disk i sa njega pokretati lekcije.

Da biste iskopirali sadržaj CD-a na disk, uradite sledeće:

Koristeći My Computer ili Explorer proverite da li imate najmanje 650 MB slobodnog prostora na disku.

1. Napravite nov direktorijum na disku (ime nije bitno) i kopirajte sav sadržaj CD-ROM-a u novi direktorijum. (Morate sačuvati imena poddirektorijuma i organizaciju direktorijuma kao što je na CD-u.)
2. Pokrenite program tako što ćete otvoriti novi direktorijum i dvaput pritisnuti datoteku startnow.exe. Lekcije će se automatski pokrenuti i prikazivaće se sa čvrstog diska.
3. (Po izboru) Radi udobnosti, možete napraviti prečicu do datoteke startnow.exe i postaviti je na radnu površinu. Tada ćete moći da pokrenete program pritiskom na prečicu.

Ažurirajte QuickTime Player

Program QuickTime se redovno ažurira i objavljuje na lokaciji www.quicktime.com. Svoju verziju možete ažurirati tako što ćete u meniju Help QuickTime Playera pritisnuti opciju Update Existing Software. Savetujem da to učinite s vremena na vreme.

Proverite da li je CD uređaj podešen za optimalan učinak

CD uređaji na PC računarima mogu se podesiti da prenose podatke koristeći direktan pristup memoriji (Direct Memory Access, DMA), pod uslovom da CD uređaj podržava ovaj brži način rada. Ako imate problema sa sporim prikazom i sinhronizacijom slike i tona, proverite taj parametar.

Ovo su koraci za Windows 98 i Windows ME:

Odaberite Control Panel | System.

1. Pritisnite jezičak kartice Device Manager.
2. Pritisnite znak plus (+) levo od CD uređaja.
3. Pritisnite desnim tasterom miša CD uređaj.
4. Odaberite Properties.
5. Pritisnite jezičak Settings.
6. Proverite da li je opcija DMA potvrđena. Ako je odabrana, ova opcija povećava brzinu pristupa CD uređaja. Neki uređaji ne podržavaju ovu opciju. Ako polje DMA ostaje potvrđeno nakon što ste ponovo pokrenuli Windows, vaš CD uređaj podržava direktan pristup memoriji.

U Windowsu 2000, pristup je nešto drugačiji. Uređaj podešavate preko Device Managera kao i u ranijim verzijama Windowsa, ali potom pritisnite IDE/ATAPI Controllers. Pritisnite desnim tasterom miša IDE kanal na kom se nalazi CD uređaj, odaberite Properties i podesite odgovarajuće parametre. (Odaberite broj uređaja, 0 ili 1, i proverite parametre.) Obično je izabrana opcija DMA If Available, što je u redu. Ne preporučuje se da menjate ove vrednosti, osim ako znate šta radite!

Rešavanje problema

Ovaj odeljak nudi rešenja za uobičajene probleme. Posetite lokaciju www.quicktime.com gde se nalazi mnogo više informacija o QuickTime Playeru, programu koji CD Virutelna škola koristi.

CD neće da se pokrene

Ako ste pratili prethodna uputstva, a program ne radi, možda CD uređaj ili CD nisu ispravni. Proverite da li ste ispravno ubacili CD u uređaj. Proverite uređaj sa drugim CD-om da vidite da li radi.

Video snimak lekcije se zaglavio

Ako i dalje čujete glas, ali je prateći video snimak zapeo, pritisnite indeks lekcije u donjem levom uglu prozora QuickTimea kako biste ponovo pokrenuli određenu lekciju. Ako to ne pomogne, zatvorite prozor QuickTimea; potom ponovo pokrenite CD Virtuelna škola.

Zvuk je suviše tih ili ga nema

Proverite prvo jačinu zvuka na sistemu. Pritisnite sličicu zvučnika koja se nalazi pored sata, u donjem desnom uglu ekrana. Iskočice mali klizač. Podesite klizač i pazite da polje Mute nije potvrđeno.

1. Zatim, ako na računaru imate spoljašnje zvučnike, proverite da li su uključeni, da li su uključeni u struju, da li su ispravno povezani i da li je zvuk na samim zvučnicima uključen.
2. Primetićete da i sam QuickTime Player ima klizač za podešavanje jačine zvuka, koji se nalazi u donjem levom uglu prozora QuickTime Playera.
3. Ako i dalje imate problema, proverite Windowsove kontrole za zvuk. Dvaput pritisnite zvučnik pored sata i otvorićete klizače Windows Volume Control. Pazite da ispod klizača Wave nije potvrđeno polje Mute i da je klizač postavljen blizu vrha.

Tehnička podrška

- Posetite lokaciju www.quicktime.com
- Posetite lokaciju www.brainsville.com

© 2001 The McGraw-Hill Companies

© 2001 Brainsville.com Patents pending

FrontPage 2002: virtuelna škola

Web prezentacije u programu FrontPage

Najlepše osobine programa FrontPage jesu brzina i lakoća kojom možete da napravite dinamičnu Web prezentaciju. Čak i ako ste tek počeli da se bavite Web dizajnom, pomoću FrontPagea i ove knjige možete da napravite velike, privlačne Web prezentacije kroz koje će se posetioci lako kretati. Za samo nekoliko sati možete izraditi prezentaciju koja će imati formatiran tekst i pasuse, slike okružene tekстом, veze do strana na prezentaciji i van nje, pa čak i "teme" koje čitavoj prezentaciji dodeljuju određenu boju ili elemente grafičkog dizajna, skup komandi za navigaciju i animirane veze za kretanje između strana.

O FrontPageu se priča da se jednostavno koristi, ali da nije preterano robustan. Istina je da pomoću FrontPagea možete brzo napraviti lepe Web prezentacije, prezentaciju možete ispuniti i obrascima za unos podataka, animiranom grafikom, multimedijalnim zvukom i slikom, i možete iskoristiti najnovije tehnike za dizajniranje strana. O svim navedenim mogućnostima govori se u ovoj knjizi.

Da bismo ovladali FrontPageom, počecemo od organizacije, sadržaja i stila čitave Web prezentacije jer će svakom Web dizajneru biti lakše ako prvo stekne grubu sliku onoga što treba da se postigne.

Počnite sa FrontPage prezentacijom

FrontPage prezentacija (engl. FrontPage Web) jeste ime kojim FrontPage naziva direktorijume u kojima su organizovane sve datoteke Web prezentacije. Sve dok radeći s programom FrontPage pravite (ili uvozite) datoteke, on se brine da ugnježene datoteke sa slikama budu smeštene sa prezentacijom; da veze između strana funkcionišu i da se datoteke, kada ih objavite (prenesete na server), pošalju na način koji im omogućava da zajedno funkcionišu.

Ukratko, FrontPage radi gomilu posla za vas. FrontPage je alat za dizajn strana, ali to nije ono što ga čini dragocenim. Na Internetu možete pronaći besplatne programe za dizajn strana (kao što su alatke na sistemu Geocities ili Netscapeov Composer). FrontPage je dragocen zbog njegove sposobnosti da organizuje datoteke i doda osobine koje obično nisu dostupne na Web stranama.

ZAŠTO POČETI OD DIZAJNA PREZENTACIJE? Arhitekta projektuje zgradu pre nego što pozove dekoratera za enterijer. Slikar počinje od skice pre nego što naslika detalje, a Web dizajner počinje praveći strukturu Web prezentacije.

Zašto? Gotovo sve Web prezentacije sadrže više strana. To znači da morate odlučiti šta ćete postaviti na koju stranu. Stručnjaci za Web dizajn uglavnom se slažu da sadržaj prezentacije treba podeliti na strane koje će biti pregledne, a ne nagurati sve na jednu pretrpanu stranu. Ako sadržaj podelite na više strana i isplanirate kako će se posetilac kretati sa jedne na drugu, napravićete lepu Web prezentaciju koja se lako koristi.

Osim estetskih zahteva, bitno je da imate na umu da čak i mala Web prezentacija može da ima desetine, ili stotine datoteka. Web strana sa dvanaest slika zahteva najmanje 13 datoteka – HTML (HyperText Markup Language – jezik za označavanje hiperteksta) datoteku koja opisuje Web stranu i grafičke datoteke (obično u formatu GIF ili JPEG). Dodajte nekoliko datoteka sa zvukom, možda i neki JavaScript objekat, i trebaće vam virtuelna kartoteka za organizovanje svih datoteka. To je drugi razlog zbog kojeg treba da isprojektujete svoju Web prezentaciju.

Izbor lokacije za prezentaciju

Gotova Web prezentacija mora biti dostupna drugima. Možda ćete odlučiti da svoju prezentaciju objavite na serveru kome se pristupa preko Interneta, ili ćete je objaviti na intranetu firme ili organizacije u kojoj radite.

Tim pitanjima ćemo se vratiti na kraju poglavlja - nakon što ispitamo kako se prezentacija pravi. FrontPage zahteva da na samom početku izrade Web prezentacije odlučite gde želite da postavite prezentaciju, da bi FrontPage mogao da organizuje datoteke i da se pobrine da svi elementi koje napravite budu sačuvani.

Ako već imate Web server, potrebni su vam sledeći podaci da biste na njemu objavili FrontPage prezentaciju:

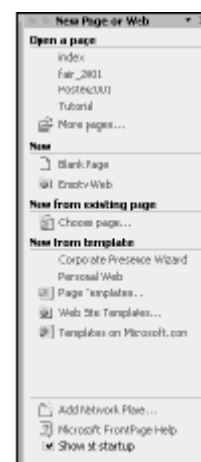
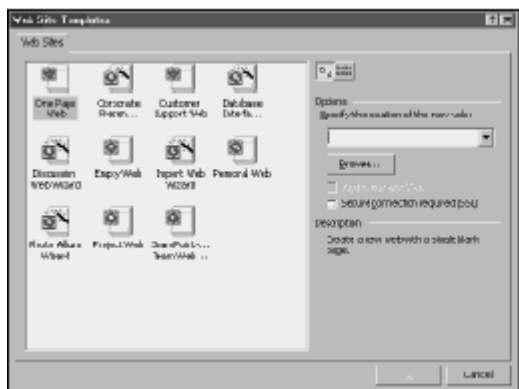
- URL adresa (ili IP adresa)
- korisničko ime
- lozinka.

Te tri stvari su neophodne da biste objavili FrontPage prezentaciju u vidu intranet ili Internet Web prezentacije; njih će vam dodeliti administrator servera. Možda zvuči tajanstveno - ali isto kao što telefonska kompanija dodeljuje broj telefona, tako i administrator Web servera dodeljuje URL (ili IP adresu), korisničko ime i lozinku. Ako vaša firma ili organizacija ima intranet ili Internet prezentaciju, saznajte ko je administrator servera i od njega preuzmite ova tri podatka.

Neki od vas će reći: "Čekaj, ja nemam server, a kamoli administratora servera." Sve je u redu. Opustite se. Ipak možete da napravite FrontPage prezentaciju, s tim što ćete je sačuvati u direktorijumu na svom računaru i što je niko sem vas neće videti. Uz to, sve dok svoju prezentaciju ne objavite na serveru koji ima posebne datoteke nazvane serverski dodaci za FrontPage (engl. FrontPage server extensions), mnoge napredne osobine FrontPagea ne rade (kao što je, na primer, mogućnost jednostavnog sakupljanja podataka iz obrazaca za unos). Ali, o tome ćemo brinuti kasnije - na kraju ovog poglavlja i kada se s tim osobinama suočimo prilikom izrade prezentacija. Za sada, ako ste tek počeli sa radom u FrontPageu, odlučite da prezentaciju sačuvate u lokalnom direktorijumu - to FrontPage naziva prezentacija na disku (engl. disk-based Web). FrontPage podrazumevano otvara poslednju Web prezentaciju na kojoj ste radili, pa ako ste već napravili neku prezentaciju, zatvorite je biranjem opcije File | Close Web iz sistemskog menija.

Da biste počeli sa izradom FrontPage prezentacije:

1. Pokrenite FrontPage.
2. Odaberite File | New | Page or Web. Otvoriće se paleta New Page or Web, kao što se vidi na slici desno:
3. Pritisnite stavku Web Site Templates na paleti New Page or Web. Videćete spisak različitih šablona Web prezentacija, kao na slici dole:

1. Zasad nemojte brinuti o opcijama šablona. Prvo treba da zadate lokaciju svoje prezentacije. Ako imate URL (ili IP) adresu servera na intranetu ili Internetu, unesite taj podatak u polje Specify the Location of the New Web u okviru za dijalog Web Site Templates. Ako još nemate adresu servera, pritisnite dugme Browse, pronađite direktorijum na lokalnom računaru i pritisnite OK. Potom, unesite ime prezentacije iza imena direktorijuma, kao što je prikazano na slici.
2. Kada unesete lokaciju prezentacije, već ste obavili pola posla. Sledeći korak je izbor šablona.

Rad sa šablonima prezentacija

Izrada nove FrontPage prezentacije počinje od šablona. To vas može začuditi ako ste radili s drugim programima (Microsoft Wordom, na primer) gde uglavnom počinjete od prazne strane. Zapravo, FrontPage nudi prazan šablon.

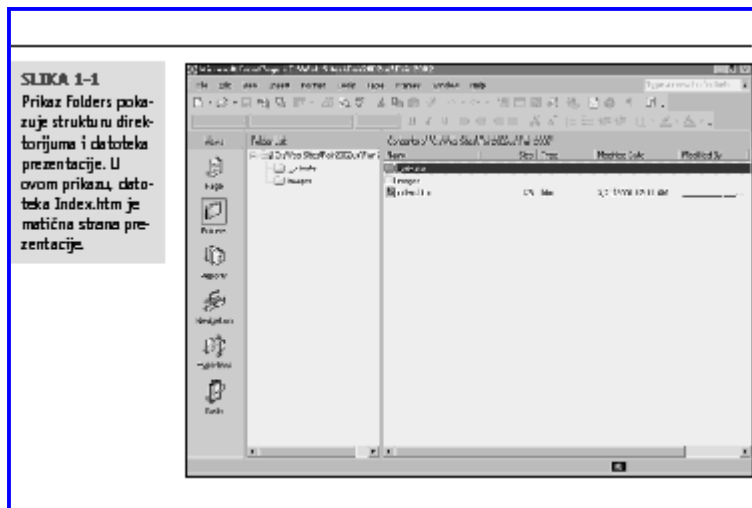
Kada pritisnete šablon u okviru za dijalog Web Site Templates, u području Descriptions pojaviće se kratak opis. Sledi nekoliko napomena koje će upotpuniti opise šablona date u FrontPageu:

- *One Page Web* Nova prezentacija sa jednom praznom stranom. Dobro mesto za početak jer ovaj šablon automatski pravi praznu matičnu stranu prezentacije.
- *Corporate Presence Web* Instant poslovna Web prezentacija. Ipak, morate da uredite generisane strane kako biste dodali pravi sadržaj!
- *Consumer Support Web* Ovaj šablon izrađuje obrasce za upitnike koje će popunjavati posetioci.
- *Database Interface Web* Onima koji su skloni bazama podataka, ovaj šablon stvara bazu podataka i prezentaciju koja sadrži obrasce za unos podataka, upite za prikazivanje podataka i obrasce koji omogućavaju posetiocima da menjaju sadržaj baze.
- *Discussion Web Wizard* Čarobnjak koji pomaže da napravite Web prezentaciju na kojoj posetioci mogu da postavljaju pitanja i dobijaju odgovore.
- *Empty Web* Ovaj šablon formira neophodne direktorijume za FrontPage prezentaciju, a pri tom ne pravi Web strane.
- *Import Web Wizard* Pomaže da postojeću Web prezentaciju, ili direktorijum sa datotekama, integrišete u FrontPage prezentaciju.
- *Personal Web* Simpatična Web prezentacija sastavljena od četiri strane na kojima možete da objavite ono što vas interesuje, fotografije i omiljene prezentacije.
- *Photo Album Wizard* Pravi različite animirane prikaze za slike. Skenirajte slike, FrontPage ih organizuje u prezentaciju.
- *Project Web* Specijalizovan šablon namenjen upravljanju projektima.
- *SharePoint Team Web* FrontPage prezentacija izrađena pomoću ovog šablona radi samo na intranetima (ili Internet prezentacijama - mada dizajn više odgovara intranetima) s podrškom za SharePoint tehnologiju paketa Office XP. Ako to imate, možete koristiti ovaj šablon za izradu prezentacije preko koje ćete razmenjivati datoteke, objave i planove.

NAPOMENA Ako postavljate lokaciju na Web, trebalo bi da unesete `http://xxx`, gde je `xxx` URL vaše Web prezentacije. Ako administrator prezentacije kaže da imate *dozvolu* – tehnički termin koji znači da je server podešen tako da omogućava da napravite *potprezentaciju* (engl. *subweb*), možete uneti ime FrontPage prezentacije iza URL-a. Na primer, ako je vaš URL `http://www.ppinet.com`, a imate *dozvolu* da napravite *potprezentaciju*, svoju FrontPage prezentaciju možete nazvati `http://www.ppinet.com/novaprezentacija`.

Da biste počeli sa radom na Web prezentaciji, odaberite jedan šablon i pritisnite OK. On će se otvoriti u prikazu Folders, koji liči na Windows Explorer. Taj prikaz omogućava da vidite direktorijume i datoteke na prezentaciji. Na slici 1-1 vidi se jednostranična prezentacija u prikazu Folders.

Ako odaberete šablon koji pravi više strana, barem jedna od njih biće nazvana index.htm ili default.htm. To je matična strana (engl. home page) prezentacije - prva strana koja će se automatski otvoriti kada posetilac odluči da pregleda vašu Web prezentaciju.

NAPOMENA Svaka Web prezentacija mora da ima matičnu stranu.

ISPROBAJTE PRIMERE IZ OVOG POGHLAVLJA... Ako želite da eksperimentišete sa izradom Web prezentacije dok čitate ovo poglavlje, napravite ličnu prezentaciju koristeći šablon Personal Web. Odaberite File | New | Page or Web. Kada se na desnoj strani ekrana pojavi paleta New Page or Web, pritisnite stavku Web Site Templates. U okviru za dijalog Web Site Templates, dvaput pritisnite ikonicu Personal Web. Tako ćete napraviti prezentaciju od četiri strane na kojoj možete isprobati razne mogućnosti opisane u nastavku ovog poglavlja.

Dodavanje opštih elemenata Web dizajna

FrontPage sadrži tri moćna načina formatiranja i organizovanja čitave Web prezentacije: teme, zajedničke ivice i skupove veza. Teme (engl. themes) dodaju opšte elemente formatiranja strane kao što su boja pozadine, font i boja teksta, i ikonice (kao što su dugmad za navigaciju). Zajedničke ivice (engl. shared borders) jesu ugnežene Web strane koje se mogu nalaziti duž gornje ili donje ivice strane, ili duž njene leve ili desne margine. One će biti dodate svakoj strani Web prezentacije - otud izraz zajednička ivica. Zajedničke ivice se često koriste za prikazivanje hiperveza za kretanje po prezentaciji.

FrontPage sadrži brojne načine za automatsko generisanje hiperveza za kretanje po prezentaciji, tako da možete ođednom dodati veze za kretanje do nekoliko stotina Web strana. Pošto se te veze stvaraju automatski, možda ćete ipak morati ručno da dodate neke specijalne hiperveze u svoju Web prezentaciju.

Trenutno formatiranje pomoću tema

Malo je elemenata FrontPagea koji trenutno utiču na izgled strane kao teme. Kada primenite temu na Web prezentaciju, stvarate razne vrste opštih elemenata koji doprinose izgledu i utisku, uključujući i sledeće:

- šemu boja koja se primenjuje na pozadinu strane i tekst
- skup ikonica, uključujući grafičku dugmad za navigaciju, horizontalne linije, ikonice za nabranje i grafiku za pozadinu strane

NAPOMENA Mada FrontPage nudi desetine tema, iskusniji dizajneri će verovatno poželeti da naprave sopstvene teme. O tome ćete čitati u poglavlju 9.

- fontove, boje i stilove za tekst.

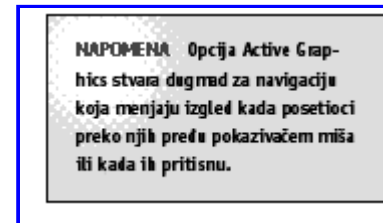

Teme se mogu primeniti na celu Web prezentaciju, ili samo na neke strane.

Da biste primenili temu, pratite sledeće korake:

1. Iz menija odaberite Format | Theme.
2. Da biste primenili temu na sve strane prezentacije, pritisnite radio-dugme All Pages.

1. Pritisnite neku od tema iz spiska na levoj strani okvira za dijalog Themes. U odeljku Sample of Theme, biće prikazan izgled teme. Koristite polja za potvrdu da biste eksperimentisali sa bojama i aktivnom grafikom.
2. Pritisnite OK da biste primenili temu na Web prezentaciju.

Pošto teme stvaraju i formatiraju elemente koji se koriste u zajedničkim ivicama i skupovima komandi za navigaciju, prvo ćemo osmotriti i formatirati te dodatne opšte elemente prezentacije.

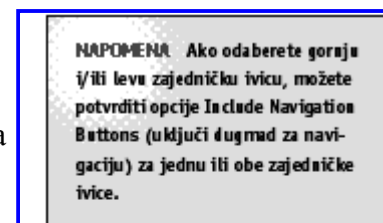
Formatiranje zajedničkih ivica

Zajedničke ivice su ugnežene strane postavljene uz margine, dno ili vrh svake Web strane (ili više njih), i mogu se formatirati. Pošto se nalaze na svakoj strani Web prezentacije, možete uštedeti vreme tako što ćete napraviti niz zajedničkih ivica i potom ih prikazati na više strana u okviru prezentacije. Zajedničke ivice se često koriste za prikazivanje hiperveza za kretanje.

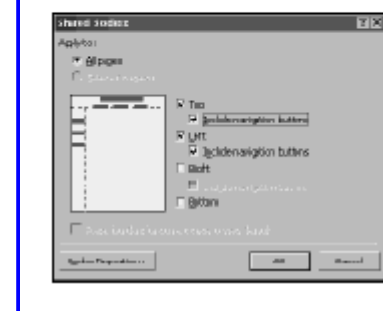
FrontPage 2002 omogućava da formatirate zajedničke strane tako što ćete promeniti njihovu pozadinsku boju. Zajedničke ivice detaljno proučavamo u poglavlju 7.

Da biste na Web prezentaciju primenili zajedničke ivice:

1. Iz menija odaberite Format | Shared Borders.
2. Pritisnite radio-dugme All Pages da biste zajedničke ivice primenili na čitavu FrontPage prezentaciju, ili pritisnite radio-dugme Selected Pages da biste zajedničke ivice primenili samo na odabrane strane.

1. Odaberite bilo koju ivicu strane ili njihovu kombinaciju. Na ovoj ilustraciji, odabrane su leva (engl. left) i gornja (engl. top) ivica.
2. Kada ste odabrali zajedničke ivice, pritisnite OK.

Formatiranje skupova veza

Kada stranama prezentacije dodajete gornje ili leve zajedničke ivice, na njih možete postaviti dugmad za navigaciju (engl. navigation buttons). Dugmad za navigaciju FrontPage pravi na osnovu izabrane strukture za kretanje po prezentaciji.

Sve opcije za generisane skupove hiperveza opisane su u poglavlju 7. Sada ćemo na brzinu pogledati kako da kontrolišete veze koje FrontPage pravi za vas na zajedničkim ivicama.

Kratak pregled prikaza Navigation

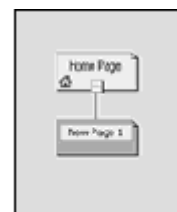
Prikaz Navigation se koristi za zadavanje odnosa između strana prezentacije. On je i dobro mesto za pravljenje novih (praznih) strana. Da biste pogledali Web prezentaciju u prikazu Navigation, pritisnite ikonicu Navigation u spisku prikaza Views, koji se nalazi na levoj strani prozora FrontPage.

NAPOMENA Ako ne vidite spisak prikaza Views, iz menija odaberite View i pritisnite Views Bar.

POROĐIČNE VREDNOSTI U FRONTPAGEU FrontPage koristi „porodičnu“ analogiju za određivanje odnosa između strana. Strana na vrhu je „roditelj“, dok je strana koja se u prikazu Navigation nalazi ispod nje „potomak“. Strane potomci mogu i same imati svoje potomke. Tako može da se reprodukuje beskonačan broj generacija FrontPage Web strana.

Da biste u prikazu Navigation napravili novu stranu, počnite tako što ćete odabrati stranu čiji će ona biti potomak

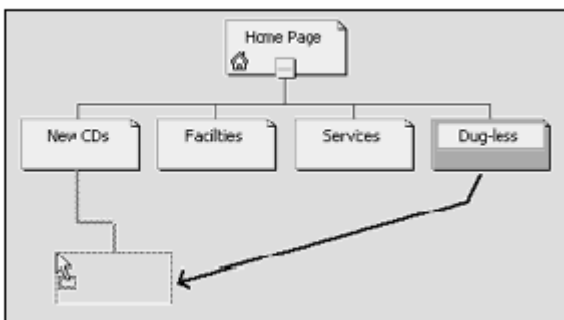
- stranu koja će preko skupa komandi za kretanje kroz Web prezentaciju voditi do nove strane. Pritisnite dugme Create a New Normal Page na levoj ivici standardne palete sa alatkama i nova strana će biti ubačena u dijagram kao potomak izabrane strane. Na primer, na slici desno, New Page 1 je potomak strane Home Page. Kada u prikazu Navigation pravite novu stranu, ona postaje potomak strane koja je bila izabrana kada ste pritisnuli dugme Create a New Normal Page.

Kada napravite stranu u prikazu Navigation, možete joj dodeliti ime tako što ćete je pritisnuti (jednom) da biste je odabrali i potom pritisnuti funkcijski taster F2. Drugi način da to uradite jeste da stranu pritisnete desnim tasterom miša i iz priručnog menija odaberete opciju Rename. Unesite novo ime datoteke i pritisnite Enter.

Strane možete pritisnuti i povući ako želite da im promenite mesto unutar navigacione strukture. Na primer, na slici 1-2, strana Dug-less je prevučena ispod strane New CDs.

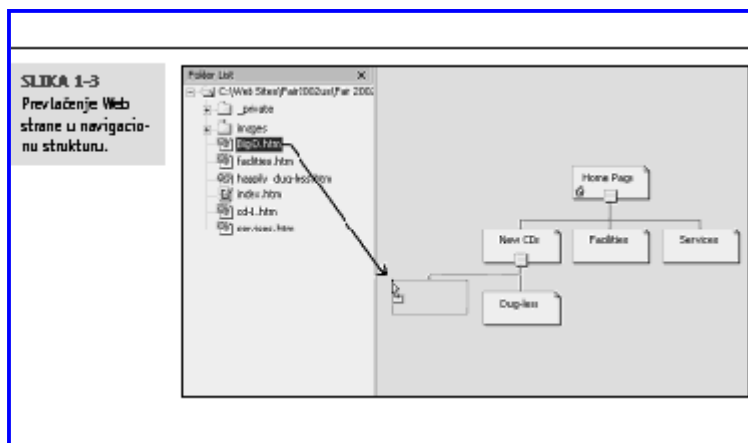
SLIKA 1-2
Navigacionu strukturu možete promeniti tako što ćete pritisnuti i prevući stranu u prikazu Navigation.

NAPOMENA U poglavlju 2 ćemo se vratiti prikazu Navigation i istražiti neke opcije za upravljanje datotekama.

Veze koje zadajete u prikazu Navigation u njemu ništa ne rade. Međutim, one određuju odnose između strana na osnovu kojih FrontPage kasnije generiše skup komandi za navigaciju - proces koji ćemo sledeći razmatrati.

Ako u FrontPage prezentaciji postoje strane koje niste napravili u prikazu Navigation, možete ih prevući u prikaz Navigation iz spiska direktorijuma kao što je pokazano na slici 1-3.

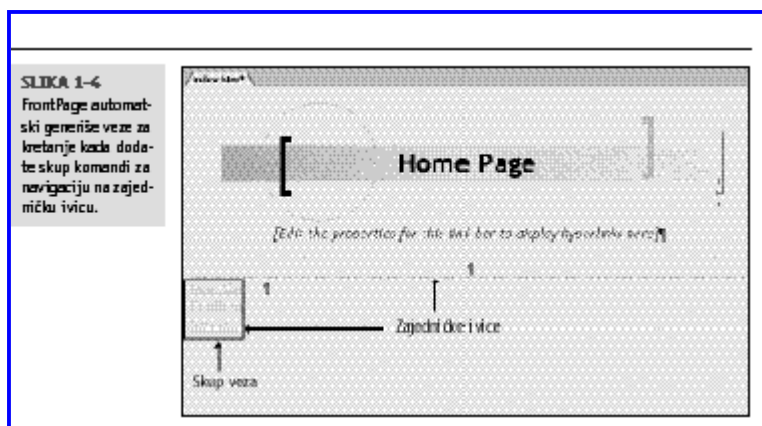

Određivanje skupova veza na osnovu navigacione strukture

Struktura za kretanje po prezentaciji je osnova za definisanje hiperveza u skupu komandi za navigaciju. Na primer, možete reći FrontPageu: "Hoću hiperveze do određenih strana potomaka sa svake strane u prezentaciji." I, FrontPage će se pokoriti vašoj želji.

Da bismo definisali logiku skupa komandi za navigaciju, preći ćemo u prikaz Page. U prikazu Page posmatrate pojedinačne strane.

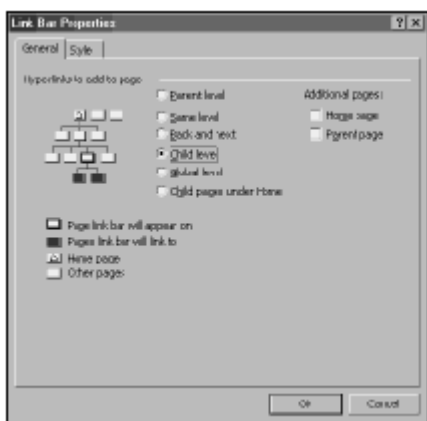
Najbolji način da otvorite Web stranu u prikazu Page jeste da dvaput pritisnete stranu u prikazu Navigation. Kada to učinite, FrontPage prelazi u prikaz Page i prikazuje stranu. Čak i ako na strani još nema sadržaja, moći ćete da vidite zajedničke ivice sa vezama za kretanje koje su napravljene po podrazumevanim parametrima na osnovu navigacione strukture. Na primer, na slici 1-4 leva zajednička ivica sadrži skup komandi za navigaciju do strana potomaka matične strane.

KADA ODREBUJETE SADRŽAJ WEB STRANE? U prikazu Page dodajete, menjate i formatirate sadržaj Web strana. Ako strane dizajnirate u FrontPageu (što da ne?), mnogo vremena ćete provesti u prikazu Page. Veći deo ove knjige bavi se mogućnostima dizajna strane, i većinom ćete učiti radeći u prikazu Page. Prvo ćemo do detalja ispitati mehanizme dizajna prezentacije, pa, kada se posvetimo dizajnu strane, temelj vaše prezentacije već će biti na mestu.

Da biste promenili strukturu skupa komandi za navigaciju:

1. Pritisnite skup komandi za navigaciju da biste ga odabrali.
2. Pritisnite desnim tasterom odabrani skup i iz priručnog menija odaberite Link Bar Properties. Otvoriće se okvir za dijalog Link Bar Properties, kao što je prikazano. Na tom mestu definišete hiperveze koje će biti prikazane u skupu komandi za navigaciju.

1. Odaberite jednu (i samo jednu) opciju u odeljku Hyperlinks to Add to Page tako što ćete pritisnuti njeno radio--dugme. Kada to uradite, grafički prikaz u okviru za dijalog ilustrovaće veze koje će biti napravljene.
2. Vezu do matične strane i/ili do strane roditelja bilo koje strane dodaćete potvrđivanjem opcije Home Page, odnosno Parent Page. Dijagram će se i tada izmeniti da bi prikazao veze koje ste napravili.
3. Pomoću kartice Style u okviru za dijalog Link Bar Properties možete da odaberete format veza za kretanje. Sa spiska izaberite jedan od stilova i potom odaberite opciju Horizontal ili Vertical da biste definisali kako će niz hiperveza biti prikazan.
4. Kada ste u okviru za dijalog Link Bar Properties definisali veze za kretanje, pritisnite OK. FrontPage će generisati nove veze za svaku stranu, u skladu sa strukturom skupa komandi za navigaciju koju ste zadali.

NAPOMENA Dok pomerate kursor preko skupa komandi za navigaciju, on će se promeniti u kursor sa ikonicom. Kada pritisnete i odaberete komandu za navigaciju, ona će biti prikazana u inverznim bojama. Ponekad skup komandi za navigaciju još neće prikazivati hiperveze, ali će umesto njih prikazati poruku koja kaže: „Edit the Properties of this Link Bar to Display Hypertinks Here“ („Podesite ovaj skup komandi za navigaciju da bi ovde bile prikazane hiperveze“). To znači da još nijedna veza nije generisana.

IZRADA SKUPA NAVIGACIONIH KOMANDI Ako na strani imate više od jednog skupa komandi za navigaciju, možete ponoviti ovaj proces da biste definisali veze u svakom od njih. Ponekad je dobro koristiti različite strukture za različite skupove komandi za navigaciju na strani. Na primer, skup komandi na levoj zajedničkoj ivici mogao bi da ima veze do strana potomaka, dok biste za skup komandi na gornjoj zajedničkoj ivici mogli da odaberete opciju Child Pages Under Home, koja bi posetiocima omogućila da bižo predu na stranice na drugom nivou u hijerarhiji navigacije.

Provera i objavljivanje FrontPage prezentacije

Vreme je da vidimo šta ste napravili! Iako ste se usredsredili na generisanje strukture prezentacije, a strane ostavili prazne, ipak ste napravili mnogo toga u ovom poglavlju. Naučili ste da generišete FrontPage prezentaciju koja sadrži stranice, grafičke teme, ikonice za kretanje, imena strana (ona dolaze s temom) i strukturu navigacije koja se odražava kroz generisane skupove komandi za navigaciju. Ukratko, sve je na mestu, tako da možete početi da dodajete sadržaj stranama.

Pre nego što počnete da istražujete kako se uređuju pojedinačne strane, naučite na koji način možete da pogledate šta ste uradili.

Upotreba kartice Preview

Kartica Preview u prikazu Page omogućava da vidite neke osobine Web strane. Pritisnite jezičak kartice Preview ispod strane u prikazu Page da biste videli kako će strana izgledati u čitaču Weba (engl. Web browser). Lično, više volim da pregledam svoje stranice u čitaču Weba da bih video kako će izgledati, ali kartica Preview nudi brži način otvaranja strane. Korišćenje ove kartice je brz, a zbog mnogih drugih osobina i prljav način da vidite kako će strane izgledati.

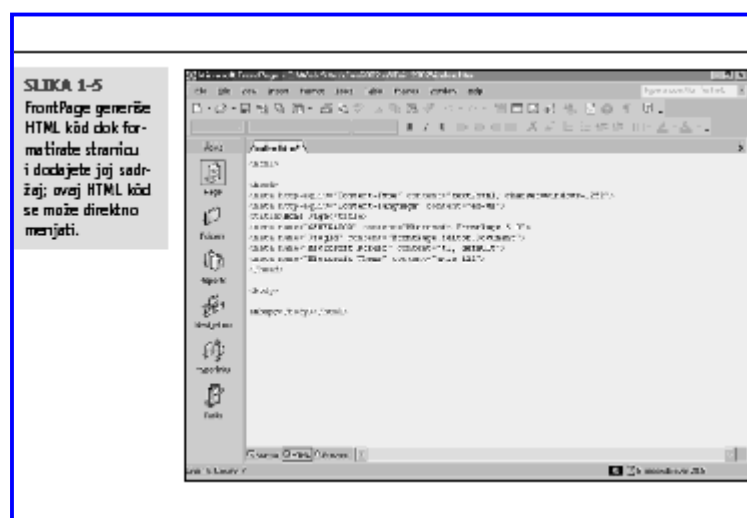
NAPOMENA Kada kažem čitač, mislim na program koji omogućava da vidite Web stranu. Danas prevladuju dva čitača – Internet Explorer i Netscape Navigator. Ti programi tumače informacije sa Web strana, koje su napisane na jeziku za označavanje hiperteksta – HTML-u (HyperText Markup Language).

U režimu Preview ne vide se elementi strane kao što su isprekidane linije koje definišu zajedničke ivice i (od posetilaca) skriveni komentari koji opisuju skupove komandi za navigaciju bez veza. Stranu vidite gotovo isto onako kao što će je posetilac videti u Web čitaču.

Zainteresovani za HTML?

Na jeziku za označavanje hiperteksta (engl. HyperText Markup Language, HTML) piše se kôd koji tumače čitači. Na taj način, čitači znaju kako da prikažu sadržaj i formatiraju Web strane. FrontPage 2002 prevodi sadržaj i formatiranje strane u HTML kôd koji možete videti kada pritisnete jezičak HTML u prikazu Page.

Čak i ako na stranu niste postavili nikakav sadržaj, elementi kao što su ivice i teme biće prikazane u HTML kodu generisanom za vašu stranu, što se vidi na slici 1-5.

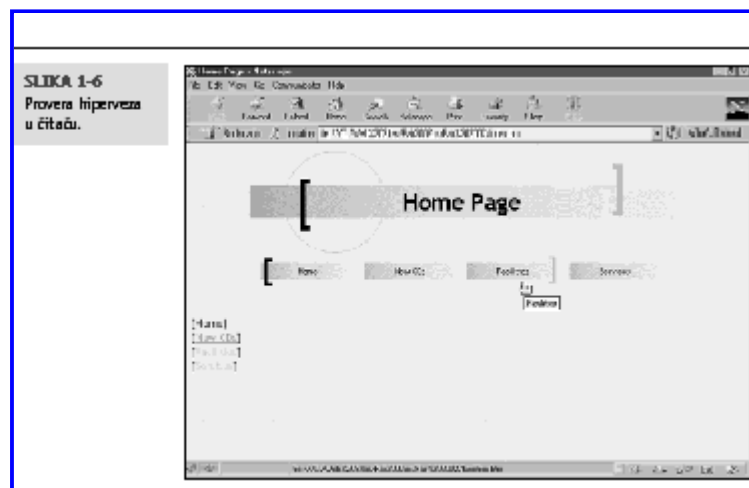
Ako znate HTML, možete dodati sopstveni kôd na kartici HTML, ili izmeniti HTML kôd koji je generisao FrontPage. Ako ne, upotreba kartice HTML je bezbolan način da se upoznate sa jezikom HTML.

Pregledanje u čitaču

Mada kartica Preview prikaza Page pruža približnu sliku izgleda strane u čitaču, ništa ne može zameniti posmatranje strane u samom čitaču. FrontPage omogućava da pregledate stranu u čitaču tako što ćete odabrati File | Preview in Browser. Ako ste instalirali više čitača, možete odabrati jedan od njih u prikazanom okviru za dijalog Preview in Browser.

U okviru za dijalog Preview in Browser, pomoću dugmeta Add možete dodati nove čitače (da biste to učinili, moraju biti instalirani na vašem sistemu). Ili, pritisnite dugme Preview da biste otvorili stranu u odabranom čitaču.

Kada pregledate stranu u čitaču, možete proveriti veze koje su generisane u skupovima komandi za navigaciju. Na slici 1-6, koristimo generisane veze za kretanje po Web prezentaciji (koja još nema sadržaj).

Objavlјivanje prezentacije na Webu

Ako ste napravili FrontPage prezentaciju i snimili je na disk, možda razmišljate o tome kako da je postavite na Web. To je lako, s tim što vam treba nešto novca.

Microsoft održava spisak davalaca prostora za postavljanje FrontPage Web prezentacija na adresi <http://www.microsoftwpp.com/wppsearch/>. Kratak spisak pouzdanih, jeftinih davalaca prostora za prezentacije dostupan je na adresi www.ppinet.com. Na Web lokaciji časopisa Mikro (<http://www.mikro.co.yu>) pronaći ćete spisak naših davalaca Internet usluga. Ili, za sada, možete nastaviti da snimate svoju prezentaciju na disk.

NAPOMENA U vreme dok je ova knjiga pisana, čini se da se završavala era sistema za besplatno postavljanje FrontPage Web prezentacija. Međutim, sistem tripod.com još je nudio besplatno postavljanje prezentacija napravljenih u programu FrontPage.

Snimanje prezentacije smeštene na disku

Ako ste napravili FrontPage prezentaciju smeštenu na disku, svaki put kada snimate stranu, s njom snimate i sve hiperveze, grafiku i formatiranje. Kasnije, kada stranama počnete da dodajete slike i druge datoteke, primetićete da FrontPage traži od vas da snimate te ugnežene objekte zajedno sa stranom. Kada odaberete File | Close Web, FrontPage će zatražiti od vas da snimate sve nesnimljene i otvorene strane u prezentaciji.

Objavlјivanje na Web serveru

Ako ste počeli od prezentacije smeštene na disku, a spremni ste da je objavite na intranetu ili Internetu, ne zaboravite tri čarobne stvari koje su vam potrebne:

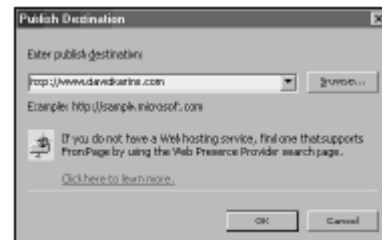
- URL ili IP adresa

- korisničko ime
- lozinka.

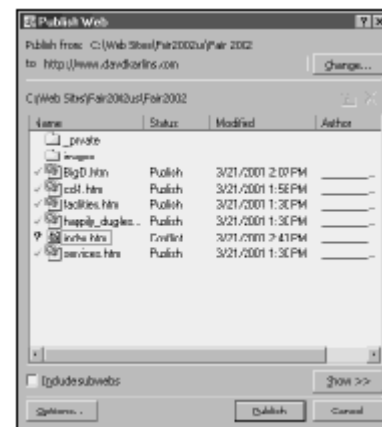
Pored tih podataka, neki Web serveri zahtevaju i ime domena; proverite sa administratorom vašeg Web servera da li vam je to potrebno.

Da biste objavili prezentaciju na Web serveru, uradite sledeće:

1. Iz FrontPageovog menija odaberite File | Publish Web. Pojaviće se okvir za dijalog Publish Destination, kao što je prikazano na slici.
2. U odeljku Enter Publish Destination, unesite URL ili IP adresu svoje prezentacije (dodajte http:// ako je to deo vašeg URL-a).

1. Pritisnite OK u okviru za dijalog Publish Destination. Bićete upitani za korisničko ime i lozinku (upamtite, to su podaci koje treba da dobijete od davaoca Web usluga ili administratora). Unesite svoje korisničko ime, lozinku i (ako se traži) ime domena.
2. Kada lozinka bude prihvaćena, otvoriće se okvir za dijalog Publish Web, kao što se vidi na gornjoj slici. Okvir za dijalog Publish Web omogućava da odaberete koje ćete datoteke poslati na server. Pored datoteke index.htm stoji upitnik (?) da bi vas upozorio da će ova datoteka - ukoliko je pošaljete - zameniti postojeću matičnu stranu na ciljnoj prezentaciji.

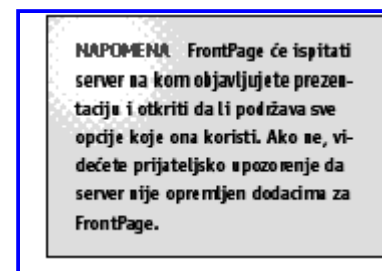

1. U okviru za dijalog Publish Web, možete desnim tasterom pritisnuti datoteke koje ne želite da pošaljete i iz priručnog menija odabrati opciju Don't Publish. Kada ste odabrali datoteke koje ćete poslati (ili prihvatili ponu?enu opciju - sve datoteke), pritisnite Publish. Simpatična animirana ikonica će simulirati slanje datoteka na server.
2. Kada pošaljete datoteke, videćete okvir za dijalog sa vezom koja omogućava da sa servera otvorite svoju upravo objavljenu Web prezentaciju.

Čestitamo! Na Webu ste.

Šta su dodaci za FrontPage?

Neke mogućnosti FrontPagea zahtevaju serverske dodatke za FrontPage (engl. FrontPage server extensions) - posebne datoteke koje se nalaze na samom Web serveru. Ako server na kome je objavljena prezentacija nema dodatke za FrontPage, neke opcije u vašoj prezentaciji možda neće raditi. Pošto stotine, ako ne i hiljade davalaca usluga Interneta po svetu ima serverske dodatke za FrontPage, bolje je da prona?ete nekog koji ih podržava.

Gde mogu da nabavim Web server koji podržava FrontPage?

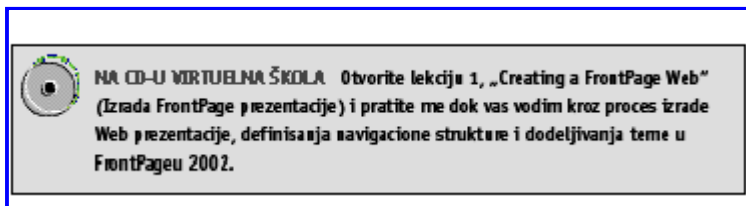
Postavljanje Web servera prevazilazi okvire ove knjige, i okvire knjiga o FrontPageu uopšte. Administratori servera su stručnjaci za podešavanje i održavanje takvog softvera. FrontPage je ranije imao server, koji se relativno jednostavno instalira, a mogli ste da ga postavite na svoj računar - zvao se Personal Web Server (PWS). Me?utim, od FrontPagea 2002, Microsoft je doneo nesrećnu odluku kojom PWS više ne podržava dodatke za FrontPage 2002.

Ako ste povezani u intranet koji koristi Microsoft Windows 2000 ili NT, vaš administrator servera može da instalira dodatke za FrontPage i obezbedi potpunu podršku za FrontPage prezentacije. U poglavlju 16 ukratko je objašnjeno kako se sa FrontPageom 2002 koristi Web server u Windowsu 2000 i Windowsu XP.

Šta sledi?

Do sada ste napravili Web prezentaciju sa modernom grafikom i integrisanim sistemom navigacije. Tako?e ste svim stranama pomoću teme dodelili jedinstvenu i prilično složenu šemu boja i komplet ikonica. Fino obavljen posao! Opšta struktura prezentacije je gotova, a tek ste završili prvo poglavlje. Poput zidara koji je postavio temelje zgrade i podigao konstrukciju i skele, uradili ste dobar deo prljavog posla u izradi prezentacije. Spremni ste da strani dodate sadržaj. U sledećem poglavlju, pripremićete se za to tako što ćete u potpunosti istražiti korisničko okruženje FrontPagea.

FrontPage 2002: virtuelna škola

Snalaženje u programu FrontPage

Jedna od najmoćnijih osobina programa *FrontPage* jeste njegova sposobnost da vodi računa o svim datotekama Web prezentacije i da pomaže u njihovom organizovanju. Dok pravite Web prezentaciju, nagomilavate veliki broj datoteka. *FrontPage* generiše HTML datoteke za Web strane koje pravite, grafičke datoteke za slike koje snimate, kao i direktorijume datoteka koje se koriste u temama, zajedničkim ivicama i drugim objektima *FrontPagea*.

Kada u *FrontPageu* pravite prezentaciju, poželete da pratite šta se dešava sa ovim datotekama. Zašto? Pored opšteg poznavanja onoga što se nalazi "ispod haube", postoje i posebni razlozi zbog kojih ćete hteti da imate predstavu o tome šta se nalazi u prezentaciji. Tu spadaju pitanja poput sledećih:

- Kolika je prezentacija? Veličina je bitna kada snimate prezentaciju u lokalni direktorijum, ili kada iznajmljujete prostor na Web serveru.
- Da li je prezentacija pretrpana starim datotekama koje se više ne koriste?
- Da li su veze u prezentaciji ispravne?
- Koje strane u prezentaciji su povezane sa ostalim stranama?

Odgovor na ova i druga pitanja lako ćete naći koristeći različite prikaze u *FrontPageu*.

Pogled na Web prezentaciju

U *FrontPageu* možete jednostavno preći na bilo koji prikaz tako što ćete ga odabrati iz palete *Views* - na levoj strani prozora *FrontPagea*. Ako paleta *Views* nestane, možete je ponovo prikazati tako što ćete iz menija odabrati *View* i potom *Views Bar*.

Prikazi u *FrontPageu* 2002 su sledeći:

- *Prikaz Page* je mesto gde pravite Web strane.
- *Prikaz Folders* prikazuje spisak datoteka koje pravite u *FrontPageu*.
- *Prikaz Reports* prikazuje izveštaje o stanju Web prezentacije. Kada pritisnete *Reports* u spisku prikaza *View*, videćete sažet opis dostupnih izveštaja. Možete pogledati bilo koji tako što ćete ga dvaput pritisnuti u tabeli *Site Summary*, ili tako što ćete ga odabrati iz podmenija *View Reports*.
- *Prikaz Navigation* definiše veze za kretanje između strana u prezentaciji.
- *Prikaz Hyperlinks* pokazuje da li imate nepostojeće ili zastarele veze u prezentaciji.
- *Prikaz Tasks* koordinira rad autora na Web prezentaciji. Svakom od njih mogu se dodeljivati zadaci, a u prikazu *Tasks* se može pratiti i napredovanje posla.

NAPOMENA Koliko su neke mogućnosti upravljanja prezentacijom koje razmatramo u ovom poglavlju korisne, videćete kada prezentacija postane veća i složenija. Zabeležite dostupne opcije i vratite se na ovo poglavlje kada vam te mogućnosti zatrebaju.

NAPOMENA *FrontPage* pravi dva prazna direktorijuma (*_private* i *images*) kada otvorite novu Web prezentaciju. Direktorijum *_private* sadrži podatke koji se dobijaju preko obrazaca za unos (pogledajte poglavlja 11 i 12). Direktorijum *Images* čuva slike generisane u okviru tema.

Istraživanje prikaza *Folders*

Prikaz Folders možete koristiti da biste videli datoteke prezentacije, ali ga možete koristiti i za organizovanje tih datoteka tako što ćete ih premeštati u nove direktorijume, menjati im imena, ili ih brisati dok "sređujete" prezentaciju.

Šta se gde nalazi?

Prikaz Folders je podeljen na šest kolona koje sadrže korisne informacije o svakoj datoteci u prezentaciji. Kolone su sledeće:

- *Name* Ime datoteke.
- *Size* Veličina datoteke u bajtovima.
- *Type* Vrsta datoteke - HTML (Web strana), GIF (slika), JPEG (još jedan tip datoteke za slike) itd.
- *Modified Date* Datum kada je datoteka poslednji put izmenjena i snimljena.
- *Modified by* Ime autora koji je poslednji radio na datoteci - FrontPage ovaj podatak uzima automatski na osnovu tekućeg korisničkog imena na sistemu.

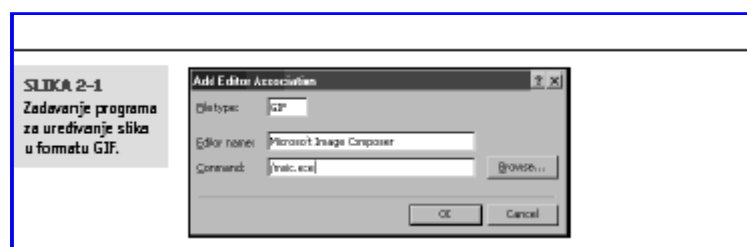
- *Comments* Prikazuje komentare dodeljene strani. Datoteci možete dodati komentar tako što ćete je pritisnuti desnim tasterom u spisku Folder i iz priručnog menija odabrati opciju Properties. Komentari koji se dodeljuju datotekama olakšavaju snalaženje u prezentaciji. Tekst komentara možete uređivati na kartici Summary, kao što se vidi na slici.

Spiskovi datoteka se mogu urediti po bilo kojoj koloni. Na primer, ako želite da vidite datoteke organizovane po datumu poslednje izmene (možda tražite zatvorenu datoteku koju ste juče menjali), pritisnite zaglavlje kolone Modified Date.

Svaku datoteku možete otvoriti u prikazu Folders tako što ćete je dvaput pritisnuti. HTML datoteka će se otvoriti u prikazu Page - spremna za uređivanje. Datoteka nekog drugog tipa (kao što je datoteka sa slikom u formatu GIF ili JPEG), otvoriće se u programu koji ste dodelili tom tipu datoteke. Da biste dodelili ili promenili program povezan sa određenim tipom datoteke, odaberite Tools | Options, a potom u okviru za dijalog Options odaberite jezičak kartice Configure Editors. Tu možete dodavati, menjati ili uklanjati oznake tipa datoteka i programe koji su sa njima povezani. (Poglavlje 4 opisuje rad s datotekama slika.)

NAPOMENA Na primer, slike obrađujete u Microsoft Image Composer. Možete povezati GIF i JPEG datoteke sa Photoshopom tako što ćete pritisnuti dugme Add u okviru za dijalog Options i pomoću dugmeta Browse doći do izvirne datoteke Photoshopa, kao što je prikazano na slici 2-1. Kada dodate ili izmenite program veza za nastavak imena datoteke, pritisnite OK da biste zatvorili okvir za dijalog Options.

Strukturiranje datoteka u direktorijumima

U prikazu Folders možete da posmatrate datoteke, menjate im redosled, pronalazite ih i otvarate, a možete

ih i organizovati. To je zgodno kada imate stotinak datoteka i kada previše vremena provodite tražeći neku od njih.

Da biste napravili nov direktorijum u prikazu Folders, pritisnite osnovni direktorijum (ili direktorijum u kom želite da napravite nov poddirektorijum) i odaberite File | New | Folder. Novi direktorijum će se odmah pojaviti u prikazu Folders. Taj direktorijum podrazumevano dobija ime New_Folder, ali ga možete preimenovati.

Svaki direktorijum ili datoteku možete preimenovati tako što ćete ih u prikazu Folder pritisnuti jednom, a zatim drugi put. Budite pažljivi inače ćete, ako pritisnete brzo dvaput zaredom, otvoriti datoteku. Drugi način je da desnim tasterom pritisnete datoteku, iz priručnog menija odaberete opciju Rename i otkucate novo ime direktorijuma (ili datoteke).

Kada napravite sve potrebne direktorijume, možete organizovati datoteke tako što ćete ih pritisnuti i prevlačiti iz jednog direktorijuma u drugi, a FrontPage će prilagoditi Web strane novom rasporedu datoteka. Na primer, ako prevučete datoteku sa slikom iz jednog direktorijuma u drugi, FrontPage će ažurirati HTML kôd na stranama tako da čitači Weba i dalje mogu da pristupe slikama.

Preimenovanje datoteka i naslova strane

Web strane imaju dva "imena" - ime datoteke, kao što je index.htm, i ime strane, kao što je Matična strana. Ime datoteke strane mora da se završava posebnim nastavkom da bi ih čitači uspešno protumačili. FrontPage će stranama dodeliti odgovarajući nastavak kada ih pravite u prikazu Navigation (ili prikazima Page, Folder ili bilo kom drugom). Datotekama strana FrontPage obično dodeljuje nastavak imena *.htm. Ako strane uključuju neka posebna svojstva, FrontPage dodeljuje neki drugi nastavak imena datoteke, kao što je *.asp (za aktivne serverske strane), ili *.shtml za strane koje sadrže posebne skriptove.

Pošto FrontPage datotekama automatski dodeljuje nastavke imena, ne morate preterano da se brinete i pamтите pravila imenovanja. Važno je da razumete šta se dešava kada FrontPage dodeli ime datoteci. I, ako preimenujete datoteku strane, ne menjajte nastavak imena.

Da biste promenili ime datoteke, pritisnite je desnim tasterom u prikazu Folders i iz priručnog menija odaberite Rename. Otkucajte novo ime i pritisnite Enter. Ako zaboravite da na kraju dodate odgovarajući nastavak imena datoteke (obično je to *.htm), FrontPage će vas upozoriti da promena nastavka imena datoteke može da utiče na njenu upotrebu - i tražiti od vas da potvrdite izmenu, kao na slici:

Ime strane se uvek prikazuje u naslovnoj liniji čitača, pa je bitno da ono bude dodeljeno svakoj strani, inače će strana izgledati pomalo neozbiljno. Naslovi Web strana se prikazuju i kada posetilac snimi stranu u liste Favorites (omiljene strane) ili Bookmarks (obeleživač) u svom čitaču.

FrontPage automatski dodeljuje ime strani koju pravite. Ta imena možete promeniti tako što ćete stranu u prikazu Folders pritisnuti desnim tasterom i potom odabrati Properties. Na kartici General, u okviru za dijalog Properties, možete uneti novo ime strane.

Izbegavanje karike koja nedostaje

NAPOMENA U prikazu Navigation, možete promeniti ime strane tako što ćete jednom pritisnuti stranu ili ćete je pritisnuti desnim tasterom u dijagramu toka navigacije, pa odabrati opciju Rename iz priručnog menija. Pazite – ovdje ne menjate ime datoteke, već ime strane.

- *Usage Data* (izveštaj o broju posetilaca) Ovaj podatak je dostupan samo ako je prezentacija objavljena na Web serveru koji podržava dodatke za FrontPage.
- *All Files (kolona Size)* (izveštaj o veličini prezentacije) Ovaj podatak je koristan kada proračunavate koliko prostora na Web serveru treba da zakupite ili koliko prostora prezentacija zauzima na disku.
- *Pictures* Obaveštava koliko slika postoji u prezentaciji i koliko prostora na disku one zauzimaju.
- *Unlinked Files* Obaveštava koliko strana u prezentaciji nije povezano ni sa jednom stranom. To bi mogle biti strane koje se više ne upotrebljavaju, ali i dalje zauzimaju prostor na disku.

stanjnim verzijama FrontPagea, zad-
više vas novi i poboljšani izveštaji u
FrontPageu 2002. Među njima se na-
lazi i izveštaj Usage Analysis, koji
otkriva odakle dolaze posetioci pre-
zentacije i koje čitače Weba koriste.

Svaki pomenuti izveštaj, kao i bilo koji drugi, možete pogledati ako ga dvaput pritisnete u tabeli Site Summary.

Mnogo načina za ure?ivanje strane

Pošto smo ukratko opisali FrontPageove alatke za upravljanje prezentacijom, posvetimo malo pažnje ure?ivanju strane jer se upravo na to odnosi veći deo izrade i održavanja Web prezentacije.

Postoji mnogo načina da se u FrontPageu otvori Web strana. Možete odabrati File | Open (u bilo kom prikazu) ili možete dvaput pritisnuti ime datoteke ili ime strane u prikazu Reports. Preporučujem da datoteke otvarate u prikazu Navigation ako taj prikaz koristite za organizovanje prezentacije. Č;ini mi se da otvaranje datoteka u prikazu Navigation olakšava praćenje datoteka u prezentaciji i njihove me?usobne povezanosti. Ovom tehnikom se možete zaštititi od nepovezanih datoteka.

Kartica Normal prikaza Page

Kartica Normal prikaza Page je program za ure?ivanje HTML strana tipa WYSIWYG (What You See Is What You Get - "ono što vidiš je ono što dobijaš"). Dok u ovom prikazu strane unosite i formatirate tekst, dodajete slike i tako dalje, FrontPage "prevodi" sadržaj i formatiranje u HTML kôd.

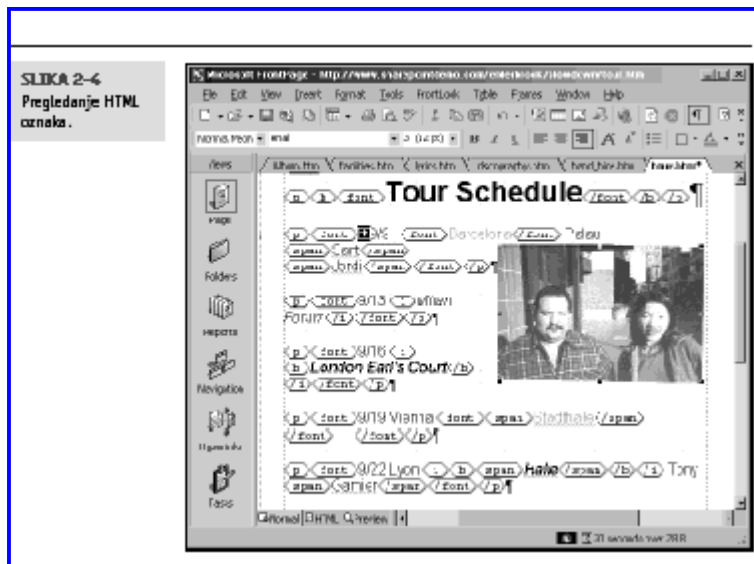
Mnogi dizajneri malo znaju o nastalom HTML kodu, a koga je i briga. FrontPage ga generiše, čitači ga tumače, kôd radi i to je sve što treba da znamo. Me?utim, ako želite da pogledate HTML kôd, pa čak i da ga izmenite, prikaz Page je ono što vam je potrebno - kartica Normal je WYSIWYG program za ure?ivanje, a prikaz HTML služi za ure?ivanje HTML koda.

Ure?ivanje u prikazu Page

Veći deo ove knjige je posvećen izradi, formatiranju i ure?ivanju sadržaja strane u prikazu Page. Osnovno pravilo glasi: samo kucajte. Možete unositi tekst, dodavati slike koristeći komandu Insert | Picture, a pomoću palete za formatiranje možete dodavati atribut tekstu, kao što su polucrni tekst, fontovi, veličine i boje fontova.

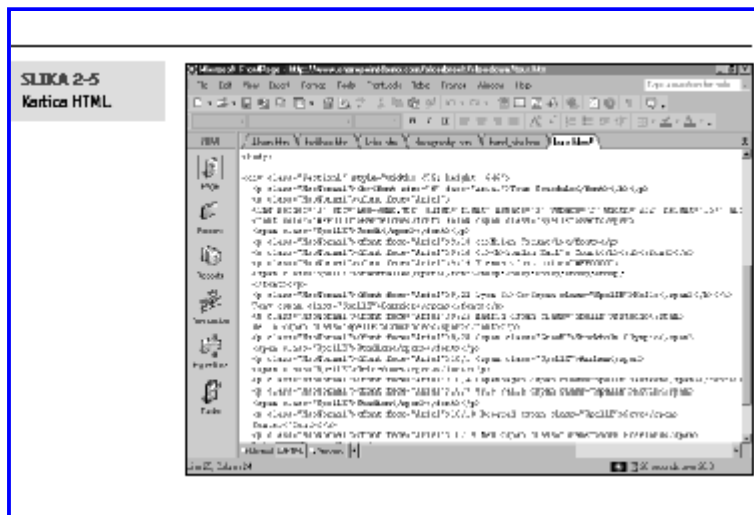
Pregledanje HTML oznaka

Ako vas zanima koje se HTML oznake prave dok unosite i formatirate tekst i dodajete slike, odaberite View | Reveal Tags i videćete ih. Na slici 2-4 vidite koji je HTML kôd primenjen na tekst.

Kartica HTML prikaza Page

Dok na kartici Normal prikaza Page možete pregledati HTML oznake, možete ih menjati ako pritisnete jezičak HTML, koji se nalazi na dnu prikaza Page. Pritisnite desni taster bilo gde u prikazu Page/HTML i pojaviće se priručni meni koji omogućava da kontrolišete formatiranje, XML pravila (za Extensible Markup Language, unapređeni jezik za označavanje) i da tražite delove koda, kao što se vidi na slici 2-5.

Kartica Preview prikaza Page

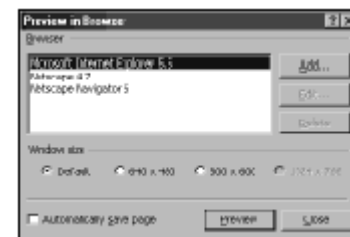
Osim na karticama Normal i HTML, stranicu možete pregledati i na kartici Preview tako što ćete pritisnuti jezičak Preview na dnu prikaza Page. Zašto vam je potreban takav pregled strane ako je prikaz Normal Page program tipa WYSIWYG? U prikazu Normal vide se i oznake formatiranja, kao što su isprekidane linije koje označavaju zajedničke ivice, oznake pasusa (koje se uključuju i isključuju pritiskom na dugme Show All na paleti Formatting) i drugi elementi za označavanje koje posetioci ne mogu videti u čitaču Web.

Kada pritisnete jezičak kartice Preview, videćete stranu sličniju onome što će se pojaviti u čitaču Web. Ipak, u prikazu Preview ne možete uređivati stranu.

Posmatranje strane u čitaču

Mada kartica Preview pokazuje stranu sličniju onome što će se pojaviti u čitaču nego što to čini kartica Normal, postoje i neki elementi strane koji nisu ispravno prikazani na kartici Preview. Prvo, spisak prikaza Views, linija menija, palete sa alatkama i ostali delovi FrontPageovog korisničkog okruženja postoje u režimu Preview, a ne vide se (naravno) u čitaču Weba. Drugo, neki elementi formatiranja - kao što su tabele - izgledaju drugačije u prikazu Preview nego u pravom čitaču Weba. (Izrada i formatiranje tabela opisani su u poglavlju 5.)

Najpouzdaniji način da vidite kako će strana izgledati u čitaču jeste da iz menija odaberete File | Preview in Browser. Kada to učinite, pojaviće se okvir za dijalog Preview in Browser, kao što se vidi na slici. U ovom okviru za dijalog možete odabrati instalirani čitač Weba u kom želite da pogledate stranu.

Okvir za dijalog Preview in Browser sadrži brojne korisne opcije. Dugme Add možete koristiti za dodavanje novih čitača na spisak. Radio-dugmad Window size omogućavaju da pregledate prezentaciju u različitim veličinama prozora čitača - što uvek treba uraditi jer strana koja dobro izgleda u prozoru širine 800 piksela, ponekad izgleda lošije u prozoru širine 640 piksela.

Ako je polje Automatically Save Page potvrđeno, promene na strani biće snimljene svaki put pre nego što je pregledate u prozoru čitača. Ako ne potvrdite ovo polje, od vas će se tražiti da snimate svaku promenu pre nego što pregledate stranu.

Spremni za uređivanje sadržaja strane?

Pregledali smo na koji način FrontPage organizuje Web prezentacije, datoteke i strane, zavirili smo "pod haubu" ovog programa i videli kako on radi. Svaka Web prezentacija može da ima mnogo direktorijuma, a svaki direktorijum može da sadrži mnogo datoteka. Datoteke mogu biti HTML Web strane, kao i slike i druge datoteke (uključujući male programe) koje FrontPage koristi za izradu Web prezentacije.

Ako ste ovo savladali, možete preći na izradu lepih Web strana sa formatiranim tekstem, definisanim svojstvima strane (kao što je boja pozadine) i formatiranim pasusima. Sve to i više od toga, naći ćete u sledećem poglavlju.

FrontPage 2002: virtuelna škola

Instaliranje programa FrontPage 2002

Precizan postupak za instaliranje programa FrontPage 2002 zavisiće od toga da li ovaj program instalirate kao deo paketa Office XP, ili kao samostalan proizvod, kao i od toga koji operativni sistem koristite. Uputstvo za instaliranje koje dobijate sa programom FrontPage jasnije je od većeg dela instalacione dokumentacije i pruža korisna objašnjenja glavnih mogućnosti. Mada će instalacioni postupak varirati, osnovne opcije instalacije će biti iste. U ovom dodatku upozoriću vas na pitanja na koja treba da obratite pažnju dok instalirate FrontPage 2002.

Koji operativni sistem je najbolji za FrontPage 2002?

UPOZORENJE FrontPage 2002 ne možete instalirati na Windows 95.

FrontPage 2002 će raditi u sistemu Windows 98, Windows 98SE, Windows ME, Windows NT sa servisnim paketom 6 (ili novijim), Windows 2000 ili Windows XP. Ako već imate neki od ovih operativnih sistema koji rade pouzdano i bezbedno, verovatno nećete želeći niti morati da promenite operativni sistem da biste pokrenuli FrontPage.

Glavna razlika između operativnih sistema, što se FrontPagea tiče, jeste što neki od njih dozvoljavaju da instalirate dodatke za FrontPage server.

Da li morate da instalirate serverske dodatke?

FrontPage zapravo radi kao kombinacija programa. Običan program FrontPage radi na vašem računaru, dok su serverski dodaci instalirani na računaru na kome je Web prezentacija.

Da bi radile, mnoge mogućnosti FrontPagea zahtevaju da objavite prezentaciju na Web serveru koji ima dodatke za FrontPage. Međutim, čak i ako vaš operativni sistem ne podržava sve FrontPageove serverske opcije (ili nijednu), to ne znači da Web prezentacija ne može da sadrži sve mogućnosti programa. To samo znači da, ako želite da one rade, morate objaviti prezentaciju na udaljenom serveru koji podržava dodatke za FrontPage.

Uz svoj paket programa FrontPage 2002 dobio sam poseban ugovor koji mi je omogućavao da tri meseca besplatno objavljujem prezentaciju na FrontPage serveru. A kada objavljujete prezentaciju napravljenu u ovom programu (pogledajte poglavlja 16 i 17) na udaljenom serveru, FrontPage pruža veze do raznih davalaca prostora na serverima koji podržavaju dodatke za FrontPage.

Ukratko, ako vaš operativni sistem ne podržava serverske dodatke, to i ne mora da bude problem. Možete iznajmiti prostor na udaljenom serveru i tako napraviti lokaciju koja podržava sve mogućnosti FrontPagea. Nećete morati da brinete ni o operativnom sistemu koji oni koriste. Ako nećete upravljati sopstvenim serverom, pređite na odeljak "Instaliranje programa FrontPage".

Različiti serverski dodaci su dostupni za različite operativne sisteme

Ako ste rešili da podignete Web server na svom računaru - da biste na njega postavili prave Web

prezentacije ili da biste samo testirali FrontPage prezentacije pre nego što ih objavite - bitno je koji operativni sistem koristite. Microsoft je zamrsio stvari tako da različiti operativni sistemi mogu da rade sa raznim varijacijama i verzijama dodataka za FrontPage. Neki operativni sistemi će podržavati dodatke za FrontPage, ali neće i najnovije dodatke za FrontPage 2002. Drugi će podržavati dodatke za FrontPage 2002, ali neće podržavati program SharePoint, koji se koristi za posebne intranet portale.

Sledeća tabela prikazuje operativne sisteme i FrontPage Web servere koje na njih možete postaviti:

Operativni sistem	Podržani serverski dodaci	Podržana svojstva
Windows 98	FrontPage 2000	Većina komponenta, većina alatki za baze podataka.
Windows ME	Nijedan	Windows ME ne podržava FrontPage Web server.
Windows NT Workstation 4	FrontPage 2002	Sva svojstva FrontPageovih baza podataka i komponenta, ali ne svojstva SharePoint portala.
Windows 2000 i Windows XP	FrontPage 2002 i SharePoint	Sva svojstva FrontPagea 2002, uključujući SharePoint portale.

Instaliranje programa FrontPage

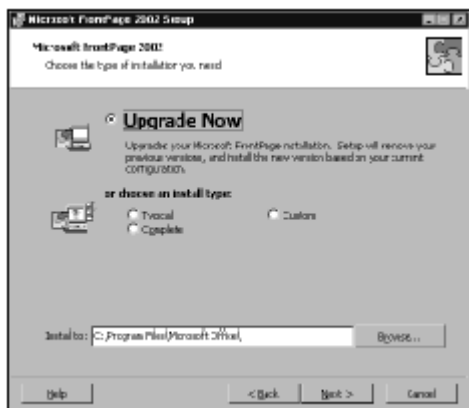
Kada instalirate FrontPage, moraćete da izaberete osobine programa koje želite da instalirate. Kao i u ostalim programima iz paketa Office XP, imate mogućnost da dodatne opcije budu dostupne na računaru ili na CD-u. Ako mislite da ćete neka svojstva često koristiti, instalirajte ih na računar. Bolje je da svojstva koja retko koristite budu dostupna sa CD-a jer se tako štedi prostor na disku.

Kada stavite FrontPage 2002 ili Office XP disk u CD uređaj, automatski će se pokrenuti čarobnjak za instalaciju. Prvi korak je da unesete svoje korisničke podatke i registarski broj (engl. Product Key) koji se nalazi na pozadini kutije CD-a.

Kada pažljivo pročitate i prihvatite uslove ugovora (ili morate da ih prihvatite bez obzira na to šta u njima piše), biće vam ponuđene tri ili četiri opcije za instaliranje - u zavisnosti od toga da li nadograđujete stariju verziju programa FrontPage.

Koja instalacija je najbolja?

Ako želite da nadogradite stariju verziju tako da njeni parametri ostanu nedirnuti, odaberite opciju Upgrade Now, kao što je prikazano na slici:

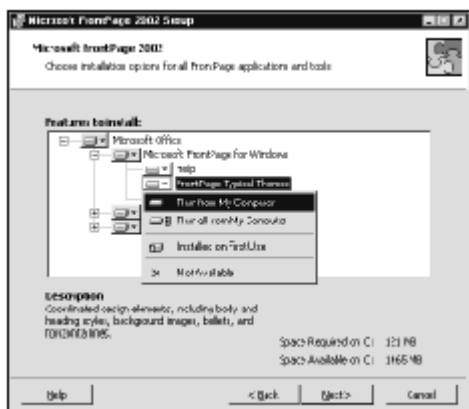
Ako prvi put instalirate FrontPage, odaberite opciju Typical, Complete ili Custom. Opcija Typical će instalirati svojstva koja kompanija Microsoft smatra najpoželjnijim, dok će opcija Complete instalirati sva svojstva programa. Najviše kontrole nad instalacijom imaćete ako odaberete opciju Custom.

Možete prihvatiti podrazumevani direktorijum za instaliranje ili zadati nov u području Install To u okviru za dijalog. Potom, pritisnite Next.

Biranje opcija koje ćete instalirati

Ako ste odabrali Custom kao opciju instaliranja, možete izabrati koja svojstva će biti instalirana i kako.

Da biste izabrali svojstvo koje ćete instalirati ili isključiti, proširite jednu od tri kategorije svojstava - Microsoft FrontPage for Windows, Office Tools ili Office Shared Features. Ja sam ovde proširio opcije FrontPage:

Možete odabrati da pokrenete svojstva sa svog računara tako što ćete iz padajuće liste pored svojstva odabrati stavku Run from My Computer. Grupe svojstava možete uključiti ojednom tako što ćete odabrati opciju Run All From My Computer. Odaberite opciju Installed on First Use da biste odabrano svojstvo instalirali sa CD-a prilikom korišćenja. Ili, svojstvo uopšte nećete instalirati ako odaberete stavku Not Available.

Svakako ćete želiti da FrontPage bude dostupan na vašem računaru. Što se tiče ostalih opcija, možete odlučiti da ih instalirate prilikom prvog korišćenja ako niste sigurni da li će vam biti potrebne. Na primer, dodatne teme zauzimaju dosta prostora na disku jer sadrže mnogo grafičkih elemenata - sačekajte da vidite da li će vam trebati pre nego što ih instalirate.